

Милан Пилиповић¹

Доц. др Александра Вуковић
АНТИДИСКРИМИНАЦИЈСКО РАДНО
ЗАКОНОДАВСТВО У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
„ГРАФОМАРК“ ЛАКТАШИ, 2016.

У издању „Графомарк“ Лакташи, објављена је изузетно значајна књига „Антидискриминацијско радно законодавство у Босни и Херцеговини“, ауторке доц. др Александре Вуковић.

Ова књига представља прерађену верзију докторске дисертације – „Антидискриминацијско радно законодавство у Босни и Херцеговини“, која је одбрањена 20. марта 2015. године на Правном факултету Универзитета у Источном Сарајеву, пред Комисијом у саставу: проф. др Јасминка Градашчевић Сијерчић – ментор, емеритус проф. др Сеад Дедић и проф. др Предраг Димитријевић. Књига је једна од првих, ако не и једина, која се у последњих неколико деценија свеобухватно, научно и систематски бави антидискриминацијским радним законодавством.

Књига „Антидискриминацијско радно законодавство у Босни и Херцеговини“ написана је на 419 страница. Садржи 548 биљешки испод текста, које су библиографске, дескриптивне и упућујуће природе. Књига артикулише научна и практична актуелна, али и отворена и неријешена питања у области једнакости у могућностима и третману у радним односима. Она има све елементе монографије, садржај је интегрална обрада антидискриминацијских сегмената радног законодавства, кроз импресиван распон обрађених тема – антидискриминациони сегменти радног законодавства; забрана дискриминације у радном законодавству; актуелна питања антидискриминацијског радног права у пракси; остваривање судске заштите у случају дискриминације на раду; резултати истраживања о антидискриминацијском радном законодавству.

Јасноћом излагања, једноставношћу стила, прецизношћу компонованог садржаја и систематичношћу његове обраде и њеној примјенељивости, књига је од великог значаја и даје крупан допринос доктринарној обради и теоријском приступу овој врло битној материји. Књига изражава интелек-

1 Доктор правних наука, виши асистент Правног факултета Универзитета у Бањој Луци

туалну пуноћу дара, знања и упорности ауторке, њену посебну научноистраживачку радозналост и зрелост мисли и става, која са дидактичко-методолошком знаношћу и вјештином обрађује питања, појмове и институте, коришћењем релевантних међународних и домаћих прописа, те богату референтну домаћу и страну научну и стручну правну литературу у овој области.

Књига је убједљива и заснована на међународним, регионалним и домаћим актима и документима, на животним стањима, на уставима, законима и судској пракси, као и на научној истини, критички анализираним чињеницама. Управо стога, ова књига је стварност и она ће имати, што је већ сада веома јасно, дуг живот.

Садржај књиге распоређен је у седам дијелова:

I - Први дио (Значај истраживања појаве, природе и облика дискриминације и антидискриминацијског радног законодавства);

II - Антидискриминацијски сегменти радног законодавства (увод, позиција или правна природа радног законодавства, подјела система радног законодавства, нормативна рјешења забране дискриминације у међународним изворима радног права, радноправни аспекти заштите од дискриминације на раду у компаративном праву);

III - Забрана дискриминације у радном законодавству Босне и Херцеговине (увод, забрана дискриминације у БиХ према одредбама Устава БиХ, забрана дискриминације у БиХ према одредбама устава ентитета и Статута Брчко дистрикта БиХ, забрана дискриминације у БиХ према законским одредбама, забрана дискриминације у БиХ према одредбама аутономних извора права);

IV - Актуелна питања антидискриминацијског радног права у пракси (увод, различити аспекти дискриминације, дефинисање појма дискриминације, афирмативне мјере-мјере афирмативне акције), посебна заштита одређених категорија радника, дефинисање облика дискриминације, заштита права у случају дискриминаторског понашања, улога омбудсмена у систему заштите од дискриминације, улога невладиних организација у поступку за заштиту од дискриминације, судска заштита по основу индивидуалне антидискриминацијске тужбе, посебне тужбе за заштиту од дискриминације, ревизија у поступку заштите од дискриминације, терет доказивања, значај и улога трећих лица у антидискриминацијским поступцима, поступци за заштиту од дискриминације према прекршајним одредбама, кривичноправни аспекти заштите од дискриминације, субјекти дискриминације);

V - Остваривање судске заштите у случајевима дискриминације на раду (увод, заштита од дискриминације на раду судска пракса, приједлози за побољшање судске праксе у предметима заштите од дискриминације на раду);

VI - Резултати истраживања о антидискриминацијском радном законодавству у Босни и Херцеговини (увод, циљеви и методологија истраживања, демографска структура узорка, упитник који су попуњавали послодавци и коментари добијених одговора, те закључна разматрања, упитник који су попуњавали радници и коментари добијених одговора, те закључна разматрања, упитник који су попуњавала лица која траже запослење и коментари добијених одговора, закључна разматрања о резултатима истраживања);

VII - Закључна разматрања.

У свим дијеловима анализирани су појмови, категорије, институти, правни односи и пракса везана за забрану дискриминације у међусобно чврстој увезаности са правима на раду и у вези са радом. Обрађени су бројни актуелни радови, законодавство и судска пракса у области антидискриминацијског радног законодавства, у складу са најновијим научним спознајама, јасним и недвосмисленим критеријумима и опсервацијом теоријских и истраживачких аспеката у овој области.

У књизи је дата систематска анализа антидискриминацијског радног законодавства у Босни и Херцеговини, при чему је потребно нагласити:

Прво, недовољно је било бављење научноистраживачких радника овим питањем у претходном периоду. Иако су бројни домаћи и страни аутори обрадили поједине аспекте, обухватније студије су изостале. Анализирајући са научног и стручног становишта, уз критички осврт, мишљења и коментаре, ауторка је свестрано сагледала и схватања материје антидискриминацијског радног законодавства.

Друго, у научној анализи и истраживању, у највећој могућној мјери, првенствено има уклон према правним, социјалним и политичким аспектима, заузимајући, уобличавајући и исказујући властите оцјене, ставове и мишљења о антидискриминацијском радном законодавству, истовремено и са становишта међународног, регионалног и унутрашњег права. Са ширег становишта, научно подручје истраживања кретало се у оквирима науке радног и социјалног права и праксе и у оквиру уставноправне науке. Са ужег – стручног становишта, истраживањем су обухваћена права и слободе која штите редовно судски органи, Уставни суд БиХ и Европски суд за

људска права.

Треће, шире посматрано, ауторка је потврдила да методолошко, теоријско и научно подручје и оквир истраживања нису и не могу бити ничим ограничени, јер постојећи фонд знања и утврђених чињеница које представљају заједничко добро човјечанства, чине интегрални дио духовне баштине људске заједнице, без било каквих граница.

У постдејтонском државном правном поретку БиХ, забрана дискриминације има битну и велику улогу у остваривању и заштити свих људских права и слобода па тако и људских права на раду и у вези с радом. Сложеност и деликатност радних односа, као највидљивијих друштвених односа, наглашавају улогу радног законодавства у промовисању и остваривању забране дискриминације у односу на запослење и занимање, везују их за регулативу у погледу: стручног оспособљавања, приступа запослењу и условима запослења. Конкретније, у систему радног законодавства начело недискриминације мора бити гарантовано и поштовано у погледу: процедура запошљавања, оглашавања и критеријума избора, пријема, класификације радних мјеста, накнада, бенефиција, радних задатака, радног окружења, система оцјењивања обављеног посла, те стабилности запослења.

Књига је оригинална по својој концепцији и композицији. Дјело има све елементе монографије. Садржи квалитетну анализу појмова, категорија и отворених питања антидискриминационог радног законодавства. Ставови ауторке су јасни и у пракси примјењиви.

С обзиром на то да под утицајем глобалних промјена јача антидискриминационо право у систему и индивидуалних и колективних радних односа, ова књига представља релевантан допринос разумијевању и примјени одредаба о забрани дискриминације на раду и у вези с радом. Антидискриминационо право има посебно мјесто у индивидуалним радним односима, којима се јачају мјере за спречавање дискриминације и штити достојанство радника.

У књизи је сачињена и компаративна студија, која анализира начин заштите од дискриминације на раду и у вези са радом, прије свега у БиХ и у региону, као и у водећим европским државама, које су своју правну регулативу и судску праксу утемељили на међународним документима и судској пракси. Истраживање ауторке је засновано и на судској пракси, што раду даје посебан квалитет и чини га незаобилазним штивом у истраживању ове радно правне материје. Заштита од дискриминације на раду представља важно питање за све који учествују у радноправним односима. Зато ова

књига обogaђује иначе оскудну домаћу литературу у материји заштите од дискриминације.

Књига даје широк преглед инструмената који се односе на забрану дискриминације у међународним изворима радног права, од којих је већину ратификовала БиХ, чиме је себи створила обавезу њихове примјене кроз тзв. имплементацијско законодавство. Ауторка није пропустила да истакне чињеницу како је БиХ потписала Споразум о стабилизацији и придруживању ЕУ на путу њених европских интеграција, а тиме преузела обавезу постепеног усклађивања националног законодавства са стандардима и правилима унутрашњег тржишта ЕУ, односно са правном тековином Заједнице (*Acquis Communautaire*). Ауторка се овом приликом фокусира на ЕКЈП која се у БиХ директно примјењује и има приоритет у односу на све друге законе.

Књига свеобухватно излаже нормативне оквире антидискриминацијског законодавства у области радних односа у већим европским државама, регулативе ЕУ и СЕ, те државама у сусједству, али и унутар саме БиХ саобразно њеној сложеној уставноправној структури и организацији. Сагледавајући поменути проблематику са правног, социолошког, економског, психолошког, културолошког и компаративног аспекта, а посебно са аспекта људских права, ауторка је у фокус свог научног истраживања поставила, а затим и дубљим понирањем у узрочност дискриминацијског понашања у његовим различитим варијететима, кроз своје приједлоге указала на правце његовог превладавања од стране законодавца *de lege ferenda*, што и јесте смисао и сврха сваког, па и овог научног рада.

Уочавајући раширеност и учесталост ове појаве, која је супротна уставном принципу једнакости људи и једнакости шанси у запошљавању и раду, те у сврху очувања достојанства људи на раду, ауторка предлаже потпунији нормативни приступ од стране надлежних органа у циљу провођења превенције, спречавања и санкционисања радњи (давање материјалне и моралне сатисфакције жртвама дискриминације на раду, те кроз изрицање прекршајних и кривичних санкција и др.) које представљају било који облик дискриминације. Она у својим закључним разматрањима правилно запажа да дискриминација на раду, па ни у општем смислу, није инкриминисана као посебно кривично дјело, мада се у радњама које представљају обиљежја неколико кривичних дјела за која је Кривичним законима обезбијеђена кривичноправна заштита могу наћи елементи дискриминације по неком од недозвољених основа.

Ова књига има научну, педагошку, популистичку и употребну вриједност за струку, едукацију и свакодневно и укупно друштвено ангажовање. Књига је изузетно респектабилан прилог процесима едукације и демократизације у нас, па је зато препоручујемо нашој свеколикој јавности за читање и даље проучавање, како правним практичарима тако и теоретичарима.

Књига је од велике важности за студенте правних факултета и факултета социолошких и политичких наука на свим циклусима, органима и институцијама власти, стручној и политичкој јавности, као и свим другим заинтересованим корисницима.